

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องการสักยันต์ของวัดบางพระ จังหวัดนครปฐม เพื่อศึกษาระดับการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์ที่วัดบางพระ และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ โดยดำเนินการวิจัยตามวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มประชากรตัวอย่างที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๐๐ คน จากจำนวนประชากรทั้งหมด ๑๔๐ คน ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) วิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยวิธีผลต่างนัยสำคัญที่น้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยสรุปผลได้ดังนี้

๕.๑.๑ สถานภาพส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน ๗๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๐ อายุ ๒๑ - ๓๐ ปี จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๐ ระดับการศึกษามัธยมศึกษา / ปวช. จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐ รายได้ต่อเดือน ๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๔.๐ สถานภาพ สมรส จำนวน ๕๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๐ อาชีพ รับจ้าง จำนวน ๓๑ คน คิดเป็นร้อยละ จำนวนครั้งที่สักยันต์ ครั้งที่ ๒ - ๕ จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐ การสักยันต์ สักสี่

จำนวน ๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๖.๐ และลายที่ทำนสัก เก้ายอด จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐

๕.๑.๒ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม

กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นต่อความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๗$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

๑) ด้านแคล้วคลาด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า กลุ่มตัวอย่าง มีบทบาทต่อความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ ด้านแคล้วคลาด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๓๙$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ การสักยันต์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้ข้าพเจ้าไม่ประมาท มีสติในการดำเนินชีวิต และความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ผู้ที่สักยันต์จะต้องปฏิบัติตามครูบาอาจารย์ จึงจะทำให้ยันต์นั้นเกิดความศักดิ์สิทธิ์ และสักยันต์จะมีอายุภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับผู้นั้นคุณธรรมของผู้นั้น สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือ กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๒) ด้านคงกระพันชาตรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า กลุ่มตัวอย่าง มีบทบาทต่อความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ ด้านคงกระพันชาตรี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๐$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การรักษาศีล ๕ ทำให้ยันต์มีอายุภาพมากขึ้น สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือ กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๓) ด้านเมตตามหานิยม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า กลุ่มตัวอย่าง มีบทบาทต่อความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ ด้านเมตตามหานิยม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๓$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ อายุภาพเมตตามหานิยมจะบังเกิดผลได้

เมื่อผู้ถูกสักไม่ละเมิดข้อห้ามของการสักยันต์ สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือ กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๔) ด้านป้องกัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า กลุ่มตัวอย่าง มีบทบาทต่อความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ ด้านป้องกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๒๘$)

เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การสักยันต์ทำให้ข้าพเจ้ามีความเคารพนับถือในอาจารย์ผู้สัก และข้าพเจ้าเชื่อว่าการมางานไหว้ครูบูรพาจารย์เป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกทางด้านความกตัญญู สำหรับข้ออื่นๆ ที่เหลือ กลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้นำประเด็นที่มีความสำคัญ ต่อความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม โดยมีประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

๕.๒.๑ ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม

จากผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่าง เห็นด้วยกับความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ ไม่ว่าจะเป็นแคล้วคลาด, คงกระพันชาตรี, เมตตามหานิยม, และการป้องกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ **ธวัช ปุณโณทก** ที่กล่าวว่า ความเชื่อเป็นการยอมรับ อันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์นั้นๆ หรือสังคมมนุษย์นั้นๆ แม้พลังอำนาจเหนือธรรมชาติไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริงแต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับ และให้ความเคารพเกรงกลัว เรียกว่า ความเชื่อ ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางมากไม่เพียงแต่ความเชื่อในดวงวิญญาณทั้งหลาย ภูตผีคาถาอาคม โชคลาง ไสยเวทย์ต่างๆ ยังรวมไปถึงปรากฏการณ์ธรรมชาติที่มนุษย์ยอมรับนับถือเช่น ต้นไม้ ต้นโพธิ์ ป่าเขา เป็นต้น^๑ และสอดคล้องกับแนวคิดของ **แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย** ที่กล่าวว่า ศาสนาในความหมายกว้างๆ

^๑ ธวัช ปุณโณทก, “ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับชีวิตคนอีสาน”, วัฒนธรรมพื้นบ้าน คติความเชื่อ (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒), หน้า ๙๕.

คือการบวงสรวงบูชา หรือการสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างมนุษย์กับอำนาจลึกลับศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย ซึ่งมนุษย์เชื่อว่าสามารถควบคุมหรือมีอิทธิพลเหนือวิถีทางของธรรมชาติและวิถีชีวิตของมนุษย์ ศาสนา และความเชื่อทางศาสนาจึงเป็นสิ่งที่สากลที่เราพบเห็นได้ในทุกสังคมตลอดมาทุกยุคสมัย แรกเริ่มทีเดียวศาสนาและความเชื่อ มีมูลเหตุมาจากความกลัว ความต้องการความมั่นคงทางจิตใจ และความสงสัยในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวมนุษย์ ในสมัยโบราณมนุษย์ดำเนินชีวิตในท่ามกลางปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มนุษย์ไม่สามารถเข้าใจได้ ไม่ว่าจะเป็นความมืด ความสว่าง ความร้อน ความหนาว ฟ้าร้อง ฟ้าผ่า ภาวะเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นต้น ทำให้เกิดความกลัวและเชื่อว่าต้องมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีอำนาจลึกลับอยู่เหนือปรากฏการณ์เหล่านี้ซึ่งสามารถบันดาลคุณและโทษแก่มนุษย์ได้ ฉะนั้น มนุษย์จึงพยายามหาวิธีการอ่อนน้อมเอาใจหรือต่อรองกับอำนาจลึกลับของธรรมชาติด้วยการบูชาด้วยการบูชา บนบาน หรือเซ่นไหว้^๒ และสอดคล้องกับทฤษฎีปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์นิยมของ **นิคา ซูโต** ที่กล่าวว่าบุคคลกับสัญลักษณ์ต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานในการเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ แนวคิดนี้จะถามคำถามว่า “อะไรคือสัญลักษณ์พื้นฐาน ที่ทำให้มนุษย์เกิดความเข้าใจ มีความหมาย และเกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ” ดังนั้นการศึกษา เกี่ยวกับความหมายของสัญลักษณ์ และอิทธิพล ตลอดจนความสำคัญ ของการตีความนี้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ ความหมายต่างๆ ของบุคคลและกลุ่มมีความสำคัญยิ่ง เป็นพื้นฐานก่อให้เกิดในการเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ ในแง่มุมต่างๆ ตลอดจนเข้าใจถึง สาเหตุการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสัญลักษณ์^๓ และ

ทฤษฎีการเลียนแบบของ **การ์เบรียล ทาร์ต** (Gabriel Tarbe) ทาร์ต ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์กัน ระหว่างปัจจัยทางสังคมกับปัจจัยทางจิต เขาเชื่อมั่นว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคม มีอิทธิพลสำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมในการกระทำในเรื่องต่างๆ ของมนุษย์ และเขายังยอมรับด้วยว่า ๑) ถ้าคนเลียนแบบผู้อื่น โดยสัดส่วนของความใกล้ชิด และความถี่ในการติดต่อ ดังนั้น การเลียนแบบน่าจะเกิดขึ้นในสิ่งที่ผู้คนอยู่กันหนาแน่น ๒) พฤติกรรมเบี่ยงเบนมีแนวโน้ม ที่จะแพร่จากสิ่งที่มีมากกว่าสู่สิ่งที่น้อยกว่า นั่นคือ จากมหาชนสู่ชาวบ้าน หรือจากเมืองใหญ่สู่ชนบท ๓) เมื่อสิ่งสองสิ่งที่แตกต่างกันติดต่อกัน สิ่งหนึ่งอาจจะเข้ามาแทนอีกสิ่งหนึ่ง^๔

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พิมพรรณ รัตนวิเชียร** ได้ทำการศึกษาปัจจัยทางสังคมของผู้มีรอยสักความเชื่อต่อการสัก ลักษณะการกระทำผิด และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทาง

^๒ แสงอรุณ กนกพงศ์ชัย, **วัฒนธรรมในสังคมไทย**, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๘), หน้า ๗๙-๘๐.

^๓ นิคา ซูโต, **การเรียนรู้ปฏิสัมพันธ์สัญลักษณ์นิยม**, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท พรินต์โปร จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า ๒๘-๒๙.

^๔ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, **พฤติกรรมมนุษย์**, (นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ๒๕๔๔), หน้า ๓๓.

สังคมกับรูปแบบของรอยสัก ทั้งปริมาณของรอยสักและประเภทของรอยสัก ของผู้ต้องขังชายในเรือนจำกลางคลองเปรม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ได้แก่ ผู้ต้องขังที่มีรอยสัก จำนวน ๓๓๒ คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือร้อยละ และไคสแควร์ (Chi – Square Test) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ต้องขังที่มีรอยสักส่วนมากมีอายุระหว่าง ๒๖ – ๓๕ ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีภูมิลำเนาอยู่ภาคกลาง ประกอบอาชีพรับจ้างแรงงาน โดยต้องโทษในคดีพระราชบัญญัติยาเสพติด ซึ่งเคยต้องโทษมากกว่า ๑ ครั้ง และใช้ชีวิตในเรือนจำมาแล้ว ๓ – ๕ ปี นิยมรอยสักบริเวณไหล่ หลัง หน้าอก และขา โดยรับการสักจากเพื่อนผู้ต้องขังต้องขังภายในเรือนจำเพราะเห็นว่าสวยงาม ผู้มีรอยสักส่วนมากไม่เชื่อเรื่องความขลังของรอยสัก และมีความต้องการลบรอยสักเพื่อไม่ให้เห็นปัญหาในการดำรงชีวิตภายนอกเรือนจำ นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ความเชื่อต่อการสัก และลักษณะการกระทำผิด ไม่มีความสัมพันธ์กับรอยสักของผู้ต้องขังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ^๕

๕.๒.๒ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในแต่ละด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

๑) **ด้านแคล้วคลาด** จากผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม ด้านแคล้วคลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมปราชญ์ อัมมะพันธ์ ที่กล่าวว่า ความเชื่อคือการยอมรับข้อเสนอข้อใดหนึ่งไว้ว่าเป็นจริง การยอมรับเช่นนี้โดยสารถะสำคัญแล้ว เป็นการยอมรับเชิงพุทธิปัญญา แม้ว่าจะมีอารมณ์สะท้อนใจเข้ามาประกอบร่วมด้วย ความเชื่อจะก่อให้เกิดภาวะทางจิตขึ้นในบุคคล ซึ่งอาจเป็นพื้นฐานสำหรับการกระทำโดยสมัครใจของบุคคลนั้น ความเชื่อเกิดจากสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น อำนาจของดินฟ้าอากาศและเหตุการณ์ ที่เกิดขึ้นโดยไม่ทราบสาเหตุ มนุษย์ย่อมเกลียดทุกข์และรักสุขเป็นธรรมดา ฉะนั้น เมื่อมีภัยพิบัติเกิดขึ้นก็วิงวอนขอความช่วยเหลือต่อสิ่งที่ตนเชื่อว่าจะช่วยได้ ลัทธิความเชื่อแต่เดิมนั้นยึดถือธรรมชาติ อันมีพระอาทิตย์ พระจันทร์ ดาว น้ำ เป็นต้นเป็นสรณะ ต่อเมื่อมีศาสนาเกิดขึ้น ก็มุ่งยึดถือเหล่าเทพเจ้า ภูต ผี ปีศาจซึ่งคิดว่ามีตัวตนเป็นสรณะ และเชื่อว่าสิ่งที่นับถือ นั้นย่อมจะแสดงอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ ช่วยตนได้ในยามที่ตนมีทุกข์^๖

๒) **ด้านคงกระพันชาตรี** จากผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม ด้านคงกระพันชาตรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้อง

^๕ พิมพรรณ รัตนวิเชียร, “วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร”, **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรอยสักของผู้ต้องขัง**, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๑), หน้า ๓๒.

^๖ สมปราชญ์ อัมมะพันธ์, **ประเพณีและพิธีกรรมในวรรณคดีไทย**, (กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๖), หน้า ๗.

กับทฤษฎี **ยอร์จ เฮร์เบิร์ต มีด** (George Herbert Mead) เป็นผู้วางรากฐานทฤษฎีแม่บท ชื่อการกระทำระหว่างกันทางสัญลักษณ์ เป็นผู้เชื่อมความคิดเรื่องจิตมนุษย์ ตัวตนมนุษย์ และโครงสร้างของสังคมเข้ากับ กระบวนการกระทำระหว่างกันทางสังคม มีด จะสังเคราะห์ สังกับเหล่านั้น ด้วยฐานคติที่สำคัญ ๒ ประการ คือ ประการแรก ความอ่อนแอทางชีววิทยาของเผ่าพันธุ์มนุษย์ เป็นเหตุให้มนุษย์ต้องรวมกันอยู่เป็นกลุ่ม เป็นสังคม เพื่อสามารถมีชีวิตรอด ประการที่สอง มนุษย์คัดเลือกเก็บรักษาการกระทำระหว่างกัน ที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน ซึ่งส่งผลให้มีชีวิตอยู่รอดด้วยเอาไว้นั้นเหมือนกันก็สละทิ้งการกระทำระหว่างกันที่ไม่ส่งเสริมความสัมพันธ์ เช่นว่านั่นทิ้งไปเสีย จากฐานคติสองประการนี้ทำให้ มีด สร้างสังกับเรื่อง “คนอื่น” เพื่อให้เป็นเครื่องระบุ หรือทำให้เกิด จิตตัวตน และสังคม รวมทั้งเป็นเครื่องบำรุงรักษาสังเหล่านั้นให้คงอยู่ต่อไปด้วย^๗ และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **สุลักษณ์ ศรีบุรี และทวิวงศ์ ศรีบุรี** ได้ทำการศึกษาสภาพการรักในภาคกลางของประเทศไทยและความคิดเห็นของบุคคลในอาชีพต่างๆ ที่มีต่อการรัก จากการศึกษาพบว่าการรักในภาคกลางจะยังคงมีอยู่ต่อไป เพราะยังมีบุคคลบางอาชีพเป็นจำนวนมากที่ยึดมั่นเชื่อถือศรัทธาต่อการรักอย่างจริงจัง โดยบุคคลเหล่านั้นมีวัตถุประสงค์ของการรักเพื่ออยู่อย่างคงกระพันชาติ เพื่อป้องกันอันตราย เพื่อความมีโชคลาภ และเพื่อผลทางเมตตามหานิยม ทางด้านการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคคลในอาชีพต่างๆ ที่มีต่อการรัก ผลการศึกษาได้พบว่าชาวบ้านประชาชน และครูอาจารย์ข้าราชการที่มีวุฒิการศึกษาขั้นต่ำกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน^๘

๓) ด้านเมตตามหานิยม จากผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเรื่องการรักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม ด้านเมตตามหานิยม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ **บุษบา มณีวรรณ** กล่าวว่า นักวิชาการทางด้านจิตวิทยา พิจารณาว่า ความเชื่อถือเป็นรากฐานสำคัญหรือที่มาของทัศนคติของบุคคล โดยที่ทัศนคติเป็นเรื่องที่เรียนรู้มาจากประสบการณ์จนกลายเป็นแนวโน้ม ของสภาวะทางจิตใจในการตอบสนองของแต่ละบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือต่อสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นยังถือว่าทัศนคติเป็นความชอบหรือไม่ชอบที่มีต่อสิ่งต่างๆ หรือตัวบุคคล และเป็นเรื่องที่ได้รับการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงได้เสมอ ตามประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงอาจช้าหรือเร็ว ก็แล้วแต่ชนิดของทัศนคติ และประสบการณ์ใหม่ที่

^๗ เรื่องเดียวกัน, หน้า, ๑๒๕-๑๓๓.

^๘ สุลักษณ์ ศรีบุรี และทวิวงศ์ ศรีบุรี, “ลายสักที่พบในภาคกลางของประเทศไทย”, วารสารสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, (ปีที่๒๖ ฉบับที่๑, ๒๕๓๗), หน้า ๒๖

ได้รับ^๙ และงานวิจัยของ วันชัย สุวรรณภูมิ กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับ ความเชื่อนักวิชาการทางด้านจิตวิทยา พิจารณาว่า ความเชื่อถือเป็นรากฐานสำคัญ หรือที่มาของทัศนคติของบุคคล โดยทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้มาจากระบบการรับรู้จนกลายเป็นแนวโน้มของสภาวะทางจิตใจในการตอบสนองของแต่ละบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือต่อสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง ทัศนคติจึงเป็นการผสมผสานหรือการจัดระเบียบของความเชื่อที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ผลรวมของความเชื่อนี้จะเป็นตัวกำหนด แนวโน้มของบุคคลในการที่มีปฏิกิริยาตอบสนอง ในลักษณะที่ชอบ หรือไม่ชอบ ความเชื่อเป็นการแสดงถึงวิถีทางในการมองสิ่งต่างๆ รอบๆ ตัว ซึ่งเป็นลักษณะที่อยู่ระหว่าง ๒ ขั้ว คือ ถูก กับ ผิด ใช่ กับไม่ใช่ และการแสดงออกถึงที่บุคคลเห็นด้วยและยอมรับว่าเป็นความจริง เบอร์กเกอร์ และลักแมน สรุปว่าความเชื่อ ประกอบด้วยความรู้ที่ได้จากข้อมูลเชิงประจักษ์ (Scientific knowledge) และความรู้จากสามัญสำนึก (Common Sene knoeledges)^{๑๐}

๔) ด้านป้องกัน จากผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม ด้านป้องกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วาสนา อรุณกิจ ได้แสดงแนวความคิดเกี่ยวกับศาสนาและพิธีกรรมไว้ว่า ความเชื่อทางศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวบุคคลเข้ากับกลุ่มและบุคคลจะกระทำพิธีกรรมเกี่ยวเนื่องกับความเชื่อนั้น อันเป็นพลังที่จะรวมกลุ่มเข้าด้วยกันให้เป็นปึกแผ่นเพื่อความอยู่รอดของกลุ่ม ฉะนั้น ตามทัศนคติของเดอร์ไคโน์ จึงถือว่าศาสนาทำหน้าที่บำรุงรักษาให้สังคมนั้นอยู่ต่อไปได้^{๑๑}

^๙ บุษบา มณีวรรณ, “การวิเคราะห์กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างหมอดูอาชีพกับบุคคลต่างฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ธุรกิจมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๓๘), หน้า๑๗-๑๘.

^{๑๐} วันชัย สุวรรณภูมิ, “สาเหตุและผลกระทบทางสังคมที่เกิดจากการสักร่างกาย ของผู้ต้องขังเรือนจำกลางลพบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๕๐), หน้า ๔๑.

^{๑๑} วาสนา อรุณกิจ, “พิธีกรรมและโครงสร้างทางสังคมของลาวโซ่ง”, วิทยานิพนธ์สังคมวิทยา, (บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๙), หน้า ๖.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในเรื่อง ความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม ขอเสนอแนะผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) **ด้านแคล้วคลาด** ให้กลุ่มตัวอย่างที่มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม เพิ่มความมั่นใจในการดำเนินชีวิตด้วยการดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท มีสติ เพราะสติมีหน้าที่ตั้งอารมณ์มาสู่จิต สติจึงมีขอบเขตความหมายคลุมถึงการระลึก นึกถึง นึกได้ ระลึกได้ ไม่เผลอตรงกับ ความจำเฉพาะส่วนที่เป็นการระลึกและความสามารถในการระลึก^{๑๒}

พุทธธรรมเน้นความสำคัญของสติเป็นอย่างมากในการปฏิบัติจริยธรรมทุกชั้น การดำเนินชีวิต การประพฤติปฏิบัติ โดยมีสติกำกับเสมอ นั้น มีชื่อเรียกเฉพาะว่า อปปมาท หรือความไม่ประมาท อปปมาทนี้เป็นหลักธรรมสำคัญยิ่งสำหรับความก้าวหน้าในระบบจริยธรรม มักให้ความหมายว่า การเป็นอยู่โดยไม่ขาดสติ ซึ่งขยายความได้ว่า การระมัดระวังอยู่เสมอ ไม่ยอมถลำลงไป ในทางเสื่อม และไม่ยอดพลาดโอกาสสำหรับความเจริญก้าวหน้า ตระหนักถึงสิ่งที่ต้องทำและไม่ต้องทำ ใส่ใจสำนึกอยู่เสมอในหน้าที่ ไม่ปล่อยปละละเลย กระทำด้วยความจริงใจ และพยายามเดิน รุดหน้าอยู่ตลอดเวลา กล่าวได้ว่า อปปมาทธรรมนี้ เป็นหลักความรู้สึกลึกซึ้งสอดตามแนวของ พระพุทธศาสนา^{๑๓}

ฉะนั้นแล้ว เมื่อมีสติ ก็จะทำให้รอดพ้นจากภัยอันตรายทั้งปวง และเพื่อความผาสุก ในการเป็นอยู่ สติจึงเป็นธรรมมีอุปการะมาก

๒) **ด้านคงกระพันชาตรี** ควรให้ความรู้เรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม ให้มีความเชื่อมั่นในตนเองในการประกอบสัมมาอาชีพ และดำรงตนอยู่ในศีล ๕ อย่างเคร่งครัด เพราะเมื่อมีศีล ๕ สมบูรณ์ ก็จะปราศจากการเบียดเบียน การทำร้ายซึ่งกันและกัน

๓) **ด้านเมตตามหานิยม** ควรแนะนำให้กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อมั่นในยันต์ จากอาจารย์ผู้ประสาทวิชาลงอักขระให้ และปฏิบัติตามกฎข้อห้ามของการสักยันต์ พุดด้วยถ้อยคำที่เป็น

^{๑๒} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัทสหธรรมิกจำกัด, ๒๕๕๒), หน้า ๒๑-๒๒.

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘๐๕

ปิยวาจา และจะต้องประพฤติตนในหลักพรหมวิหาร ๔ จึงจะทำให้ยัคนันต์นั้นศักดิ์สิทธิ์ ตามความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม

พรหมวิหาร ๔^{๑๔} (ธรรมเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ, ธรรมประจำใจอันประเสริฐ, หลักความประพฤติที่ประเสริฐ บริสุทธิ์, ธรรมที่ต้องมีไว้เพื่อเป็นหลักใจและกำกับความประพฤติ จึงชื่อว่าดำเนินชีวิตหมดจด และปฏิบัติตนต่อมนุษยสัตว์ทั้งหลายโดยชอบ)

๑. เมตตา (ความรักปรารถนาดี อยากให้เขามีความสุข มีจิตอันแผ่ไมตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้า)

๒. กรุณา (ความสงสารคิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดเปลื้องบำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของสัตว์ทั้งปวง)

๓. มุทิตา (ความยินดีในเมื่อผู้อื่น อยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิง กอปรด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงอยู่ในปกติสุข พลอยยินดีด้วยเมื่อเขาได้ดีมีสุข เจริญอกงามยิ่งขึ้นไป)

๔. อุเบกขา (ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญา คือมีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขู ไม่เอนเอียงด้วยรักและชัง พิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้ว อันควรได้รับผลดีหรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบ พร้อมทั้งจะวินิจฉัยและปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉย สงบใจมองดู ในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะเขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาสมควรได้รับผลอันสมกับความรับผิดชอบของตน)

ผู้ดำรงในพรหมวิหาร ย่อมช่วยเหลือมนุษยสัตว์ทั้งหลาย ด้วยเมตตากรุณา และย่อมรักษาธรรมไว้ด้วยอุเบกขา ฉะนั้นแล้ว เมื่อดำรงตนอยู่ในหลักพรหมวิหารแล้ว ก็จะเป็นที่รักใคร่ เป็นเสน่ห์ เมตตา แก่บุคคลอื่นๆ ตลอดจน สรรพสัตว์โดยทั่วไป

๔) ด้านป้องกัน ควรแนะนำกลุ่มตัวอย่างว่าความเชื่อเรื่องการสักยันต์ของผู้มาสักยันต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม ว่ายันต์นี้จะมีอำนาจพาได้ก็ต่อเมื่อผู้สักประสาทวิชาอย่างถูกต้อง และผู้ได้รับการสักต้องรักษาตามข้อปฏิบัติ เคารพ กตัญญูต่ออาจารย์ผู้สักและมีศีล ๕

^{๑๔} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์ครั้งที่ ๑๙, (นนทบุรี: โรงพิมพ์บริษัท เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๓), หน้า ๑๒๔-๑๒๕.

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หากมีการวิจัยเกี่ยวกับ ความเชื่อเรื่องการสัณยต์ของผู้มาสัณยต์วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม ในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

๑) ควรศึกษาทัศนคติเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการสัณยต์ของผู้มาสัณยต์ที่วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม

๒) ควรศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเรื่องความเชื่อเรื่องการสัณยต์ของผู้มาสัณยต์ วัดบางพระ จังหวัดนครปฐม หรือสำนักต่างๆ